

Kommunstyrelsen

Svar på remiss – Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022 - 2026

Förslag till beslut

Kommunledningskontorets förslag antas som kommunstyrelsens yttrande över remissen

Sammanfattning

Den nya biblioteksplanen för Eskilstuna ska gälla åren 2022 – 2026 och ersätter en tidigare plan. Planen beskriver bibliotekets fem utmaningar och sex utvecklingsområden med mål och aktiviteter för respektive utvecklingsområde. Utvecklingsområdena inkluderar bibliotekets demokratiska uppdrag, tillgängligheten, bibliotekets digitala förflyttning, biblioteksrummet, läs- och litteraturfrämjande samt utvecklingsområdet om samarbete ger alla en färdriktning för biblioteken. Bibliotek är en viktig verksamhet och mötesplats för kvinnor, män, flickor och pojkar i Eskilstuna kommun samt för förskolor och grundskolor i vår stad. Kommunens översiktsplan från 2021 lyfter fram bibliotekets betydelse i hela kommunen för att främja inkludering och livslångt lärande. Biblioteken i kommunen finns i Torshälla, Fröslunda, Skiftinge, Årby, Alberga och Kjula klassificeras som biblioteksfilialer, men nämns inte som filial i dokumentet, till det som tidigare kallades stadsbiblioteket.

Sveriges bibliotekslag pekar ut särskilda inriktningar och målgrupper som ska prioriteras som att ägna särskild uppmärksamhet för prioriterade grupper som personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteterna och personer som har andra modersmål än svenska samt barn och unga.

Kommunledningskontoret välkomnar en uppdatering av planen. Kommunledningskontoret har synpunkter på planens utformning och önskar skicka med dessa och andra synpunkter i det fortsatta arbetet som till exempel att planen

- behöver förtydligas ur ett genusperspektiv
- bör belysa ett övergripande perspektiv för biblioteken som en viktig och trygg punkt för *alla* och bidra till ökad trygghet i stadsdelarna
- visar hur biblioteken kan utvecklas digitalt för att höja kvalitén, utveckla nya tjänster och bedrivs mer effektivt
- även fokusera på kulturen i alla biblioteken
- behöver förtydligas hur planen ska finansieras

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagen ska det finnas folkbibliotek som är ”tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov”. Enligt ändamålsparagrafen, ”ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”. Biblioteken ska också ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”.

Bibliotekslagen säger också att kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen kan beskrivas som en plan för visioner, mål och inriktning för biblioteksverksamheten i kommunen. Hur biblioteksplanerna utformats och använts ska även följas upp. För Eskilstunas del innebär det att biblioteksplanen ska behandla Eskilstuna bibliotek och de skolbibliotek där kommunen är huvudman. Eskilstuna kommuns biblioteksplan skriver att skolbiblioteksverksamheten läggs på skolornas huvudmän och betonar också att särskilda skolbiblioteksplaner ska tas fram. Även om båda bibliotekstyperna är kommunala så är syftet med biblioteken olika. Ett folkbibliotek är en kärnverksamhet i sin kommun medan skolbiblioteket är en stödverksamhet. Det gäller även många andra bibliotekstyper som till exempel universitetsbibliotek och specialbibliotek.

Förslag till Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022–2026 har remitterats till Torshälla stads nämnd, vård- och omsorgsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, gymnasienämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden samt till kommunstyrelsen för yttrande. Remissversion har publicerats på eskilstuna.se för synpunkter från allmänhet och externa aktörer. Remisstiden är väldigt kort då den i regel brukar vara cirka tre månader. Remissvaret ska vara kultur- och fritidsnämnden tillhanda senast den 9 maj 2022 och kommunstyrelsen har meddelat att de planerar att behandla remissvaret den 7 juni.

Planen skriver om bibliotekets fem utmaningar och sex utvecklingsområden med mål och aktiviteter för respektive utvecklingsområde. Utvecklingsområden inkluderar bibliotekets demokratiska uppdrag, tillgängligheten, bibliotekets digitala förflyttning, biblioteksrummet, läs- och litteraturfrämjande samt utvecklingsområdet om samarbete ger alla en färdriktning för biblioteken.

Bibliotek är en viktig verksamhet och mötesplats för kvinnor, män, flickor och pojkar i Eskilstuna kommun samt för förskolor och grundskolor i vår stad. Kommunens översiktsplan från 2021 lyfter fram bibliotekets betydelse i hela kommunen för att främja inkludering och livslångt lärande.

Sveriges bibliotekslag pekar ut särskilda inriktningar och målgrupper som ska prioriteras som att ägna särskild uppmärksamhet för prioriterade grupper som personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteterna och personer som har andra modersmål än svenska samt barn och unga. Med Eskilstuna kommuns stora andel finsktalande så är det en extra tillgång med den finsktalande personal som finns på plats på biblioteken.

Som en samhällsviktig verksamhet blir biblioteken en socioekonomiskt utjämnande faktor och till viss del ett medborgarkontor eftersom få myndigheter i dag erbjuder

sådant stöd så blir biblioteken en mötesplats dit kommuninvånare vänder sig för att få svar på frågor eller uträtta ärenden.

Biblioteken i Torshälla, Fröslunda, Skiftinge, Årby, Alberga och Kjula klassificeras som biblioteksfilialer, men nämns inte som filial i dokumentet, till det som tidigare kallades stadsbiblioteket.

Den tidigare biblioteksplanen för Eskilstuna kommun gällde fram till 2021-12-31, Plan för biblioteksverksamhet i Eskilstuna kommun – Med biblioteket växer individen, och var antagen 2017-06-15.

Yttrande

Kommunledningskontoret välkomnar en uppdatering av planen då den tidigare planen innehåller bland annat referenser till Torshälla stads förvaltning.

Kommunledningskontoret har synpunkter på planens utformning och önskar skicka med dessa och andra synpunkter i det fortsatta arbetet.

1. Styrande och stödjande dokument ska vara enhetliga inom Eskilstuna kommunkoncern och registrerat i Lex för att innehållet ska bli sökbart. En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer samt vara tidsbegränsad. Förslaget till biblioteksplan behöver omarbetas med en korrekt mall och följa kommunkoncernens upplägg för planer.
2. För att få planen mer kärnfull kan delar av det inledande innehållet med metod, vision och målbild, statistik om Eskilstuna kommuns samt strategiska mål med fördel hellre läggas i ett missiv alternativt kortas ned eller tas bort. Om vision och målbild inkluderas i planen bör det specifikt beskrivas hur planen bidrar till målbild och vision.
3. Planen har med många viktiga perspektiv men behöver förtydligas ur ett genusperspektiv:
  - kvinnor, män, flickor och pojkar i Eskilstuna kommun, i stället för användandet av orden Eskilstunabor/medborgare/medborgarna
  - alla kvinnor, män, flickor och pojkar oavsett vilka de är, i stället för ordet alla till exempel på sidan 10 andra paragrafen.
  - flickor och pojkar, i stället för barn
  - för kvinnor, män, flickor och pojkar i alla åldrar, där det nu står för alla åldrar

Det innebär att genus blir en viktig parameter i uppföljningen och uppföljningen ska vara könsuppdelad. Även målformuleringar behöver vara bekönade enligt politiskt beslut i Eskilstuna. Skriv därför: alla kvinnor, män, flickor och pojkar oavsett vilka de är, där det är lämpligt. Ytterligare behöver även genusperspektivet på utvecklingen inom biblioteken belysas för att stärka att denna förändring sker i verksamheten, inte bara i rapporteringen.

4. Utmaningen som beskrivs i planen med biblioteken som viktiga aktörer för verksamhet vid samhällsstörningar och extraordinära händelser kan beslutas i

kommunernas biblioteksplaner. Detta bör utvecklas i planen som ett utvecklingsområde.

5. Biblioteken bör vara en viktig och trygg punkt för *alla* och bidra till ökad trygghet i stadsdelarna. Planen behöver belysa ett övergripande perspektiv för bibliotekens roll för ett tryggare Eskilstuna kommun och även säkerställa att biblioteken är en trygg mötesplats för alla besökare. Utmaningarna bör vara ännu mer lokalt betonade. Planen skriver om fortsatt arbete med trygghetsarbete eftersom stök och bråk har ökat vid de svenska biblioteken. Rapporter om sociala hållbarhetsperspektiv i Eskilstuna som inte nås för heder, jämställdhet, integration, barnen rättigheter, trygghet samt att kvinnor i olika kulturer känner sig bevakade av män kan utgöra ett hinder för till exempel kvinnor och barn att ta sig till, och använda resurser i, biblioteken.
6. Planen innehåller till vissa delar digitalisering, men kommunledningskontoret anser att biblioteksplanen behöver belysa hur digitaliseringen i omvärlden påverkar bibliotekens innehåll och verksamhet och hur biblioteken kan utvecklas både för att höja kvalitén, utveckla nya tjänster och bedrivs mer effektivt.
7. Förtydliga vad som menas med Eskilstuna bibliotek, om det avser folkbibliotek och/eller skolbibliotek. Begreppet Eskilstuna bibliotek avser alla bibliotek i kommunen men som namn är singular vilket skapar förvirring.
8. Planen ger hänvisning till att bibliotekets verksamhet är en viktig del i kommunens satsning för att bli en attraktivare kulturstad. Bra att det nämns om den planerade kongress- och kulturhuset men det ger fokus endast på centrala Eskilstuna. Alla biblioteken har en stark inriktning på kultur och biblioteken är en mötesplats där kulturevenemang arrangeras i lokalerna. I kulturpolitiska programmet står det skrivet att kulturen måste ta mer plats i Eskilstuna och att en kommuns utveckling är intimt förknippat med dess kulturpolitik och en framgångsfaktor i utvecklingen av ett hållbart samhälle.
9. Planen innehåller ett stort antal mål för varje utvecklingsområde, men relativt få aktiviteter. Ibland är målen formulerade som aktiviteter. Det finns inte heller någon tydlig ansvarsfördelning gällande aktiviteterna. Det innebär att planen kan bli svår att följa upp. Förslagsvis skrivs färre effektmål som konkretiseras i aktiviteter som även är ansvarsfördelade.
10. Uppföljning i planen hänvisar till den årliga verksamhetsplanen samt en mer omfattande utvärdering vid planperiodens slut. Även här är ett exempel på singular då det finns fler verksamhetsberättelser bland annat från Torshälla stads nämnd och skolnämnderna. Tydliggör var uppföljningsansvaret ligger.
11. Beskrivningarna av utmaningar och utvecklingsområden kan vara mer specifikt inriktade på Eskilstuna kommun.
12. De ekonomiska konsekvenserna för planen framgår inte och planen behöver därför förtydligas hur den ska finansieras.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm
Kommundirektör

Eva Norberg
Kommunikationsdirektör

Beslutet skickas till:
Kultur- och fritidsnämnden

§ 20

Remiss av förslag - Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026 (KFN/2021:95)

Beslut

1. Förslag till Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022–2026 remitteras till Torshälla stads nämnd, vård- och omsorgsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, gymnasienämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden samt till kommunstyrelsen för yttrande.
2. Remissversion publiceras på eskilstuna.se för synpunkter från allmänhet och externa aktörer.
3. Remissvar ska vara kultur- och fritidsnämnden tillhanda senast den 9 maj 2022.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagens § 6 ska det finnas folkbibliotek som är ”tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov”. Enligt § 2, ändamålsparagrafen, ”ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”. Biblioteken ska också ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”.

Bibliotekslagen säger också att kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen kan beskrivas som en plan för visioner, mål och inriktning för biblioteksverksamheten i kommunen.

Hur biblioteksplanerna utformats och använts ska även följas upp. För Eskilstunas del innebär det att biblioteksplanen ska behandla Eskilstuna bibliotek och de skolbibliotek där kommunen är huvudman. Även om båda bibliotekstyperna är kommunala så är syftet med biblioteken olika. Ett folkbibliotek är en kärnverksamhet i sin kommun medan skolbiblioteket är en stödverksamhet. Det gäller även många andra bibliotekstyper som till exempel universitetsbibliotek och specialbibliotek.

Planarbetet har bedrivits i projektform med projektledare, projektgrupp med personer från flera delar av kommunen samt med en styrgrupp med chefer från kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen.

Kontakter inom Eskilstuna kommun samt externa kontakter på regional och nationell nivå har tagits. En användarenkät har funnits i stadsbibliotekets lokaler under sommaren 2021 samt på kommunens och bibliotekets webbplatser. Hänvisning till denna har skett via sociala medier. Några skolklasser har berättat hur de ser på

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

biblioteksverksamheten. Workshop har hållits med bibliotekets ledningsgrupp samt med hela personalgruppen. Samråd har hållits med kultur- och fritidsnämnden.

Planen lyfter biblioteksverksamhets utmaningar, utveckling av biblioteksverksamheten med utvecklingsområden samt skolbibliotek.

Kultur- och fritidsnämnden föreslår att förslag till Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022–2026 remitteras till Torshälla stads nämnd, vård- och omsorgsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, gymnasienämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden samt till kommunstyrelsen för yttrande. Remissversion publiceras på eskilstuna.se för synpunkter från allmänhet och externa aktörer. Remissvar ska vara kultur- och fritidsnämnden tillhanda senast den 9 maj 2022.

Tidplan

Inkomna remissvar 9 maj 2022
Kultur- och fritidsnämnden 14 juni 2022
Kommunstyrelsens augusti 2022
Kommunfullmäktige september 2022

Yrkanden

Marie Svensson (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen
Torshälla stads nämnd
Vård- och omsorgsnämnden
Förskolenämnden
Grundskolenämnden
Gymnasienämnden
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Beslutshandlingar på remiss:

Kultur- och fritidsnämndens beslut 2022-03-22, § 20 – Remiss av förslag - Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026.
Tjänsteskrivelse –Remiss av förslag – Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026.
Plan - Remissversion - Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kultur- och
fritidsnämnden

Remiss av förslag – Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026

Förslag till beslut

1. Förslag till Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022–2026 remitteras till Torshälla stads nämnd, vård- och omsorgsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, gymnasienämnden, arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden samt till kommunstyrelsen för yttrande.
2. Remissversion publiceras på eskilstuna.se för synpunkter från allmänhet och externa aktörer.
3. Remissvar ska vara kultur- och fritidsnämnden tillhanda senast den 9 maj 2022.

Ärendebeskrivning

Enligt bibliotekslagens § 6 ska det finnas folkbibliotek som är ”tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov”. Enligt § 2, ändamålsparagrafen, ”ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”. Biblioteken ska också ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”.

Bibliotekslagen säger också att kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen kan beskrivas som en plan för visioner, mål och inriktning för biblioteksverksamheten i kommunen.

Hur biblioteksplanerna utformats och använts ska även följas upp. För Eskilstunas del innebär det att biblioteksplanen ska behandla Eskilstuna bibliotek och de skolbibliotek där kommunen är huvudman. Även om båda bibliotekstyperna är kommunala så är syftet med biblioteken olika. Ett folkbibliotek är en kärnverksamhet i sin kommun medan skolbiblioteket är en stödverksamhet. Det gäller även många andra bibliotekstyper som till exempel universitetsbibliotek och specialbibliotek.

Arbetsätt och involvering

Planarbetet har bedrivits i projektform med projektledare, projektgrupp med personer från flera delar av kommunen samt med en styrgrupp med chefer från Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen.

Kontakter inom Eskilstuna kommun samt externa kontakter på regional och nationell nivå har tagits. En användarenkät har funnits i stadsbibliotekets lokaler under sommaren 2021 samt på kommunens och bibliotekets webbplatser. Hänvisning till denna har skett via sociala medier. Några skolklasser har berättat hur de ser på biblioteksverksamheten. Workshop har hållits med bibliotekets ledningsgrupp samt med hela personalgruppen. Samråd har hållits med kultur- och fritidsnämnden.

Sammanfattning av planen

Planen lyfter biblioteksverksamhets utmaningar, utveckling av biblioteksverksamheten med utvecklingsområden samt skolbibliotek.

Biblioteksverksamhetens utmaningar

Folkbiblioteket har under 2000-talet fått många nya uppdrag vilket skapar utmaningar som folkbiblioteken behöver förhålla sig till.

Identifierade utmaningar är:

Digitala förflyttning - bibliotekens verksamhet står inför en fortsatt teknisk utveckling och utbyggnaden av det digitala biblioteket är en grund för framtidens bibliotek.

Biblioteket i staden - om Eskilstuna bibliotek ska fortsätta att vara lika relevant som idag krävs att hänsyn tas till Eskilstunabornas olika bakgrund och behov. Det är viktigt att samspela med övriga delar av kommunorganisationen men också med civilsamhället och enskilda föreningar.

Prioriterade grupper - biblioteken ska enligt bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. För att kunna ha fokus på de prioriterade grupperna samtidigt som alla medborgarna får en god biblioteksservice krävs en kraftsamling på digital och uppsökande verksamhet, ökad tillgänglighet samt självservice.

Samhällsviktig verksamhet - pandemin har tydliggjort att biblioteken har en viktig roll att spela i olika former av kriser. Biblioteken blir en socioekonomiskt utjämnande faktor och till viss del ett slags medborgarkontor eftersom få myndigheter idag erbjuder sådant stöd själva.

Trygghet - i flera sammanhang diskuteras att stök och bråk har ökat vid de svenska folkbiblioteken. Ett fortsatt arbete med bibliotekens miljö både för användare och personal måste prioriteras.

Utveckling av biblioteksverksamheten i Eskilstuna kommun

Bibliotekets verksamhet är en viktig del i stadens satsning för att bli en attraktivare kulturstad, bland annat som en del i det planerade kongress- och kulturhuset.

Identifierade utvecklingsområden är:

Bibliotekets demokratiska uppdrag - bibliotekens uppgift är att vara en viktig del i demokratin funktion och försvaret för grundläggande värden och rättigheter.

Demokratin främjas och fördjupas när vi får ökad kunskap och goda möjligheter till fritt åsiktsutbyte och diskussioner om gemensamma angelägenheter. Biblioteket ska ge utrymme för ett offentligt samtal om aktuella och relevanta frågor.

Tillgänglighet - både det fysiska och det digitala biblioteket ska vara enkelt och lätt att använda oavsett ålder, funktionsnedsättning och modersmål. För att åstadkomma detta så är personalens kompetens att vägleda av största vikt.

Bibliotekets digitala förflyttning - den snabba utvecklingen gör att den digitala kunskapshöjningen genom utbildningsinsatser är pågående. I den ingår även en fortgående medieförflyttning från analogt till digitalt.

Biblioteksrummet - en trygg biblioteksmiljö både för användare och personal måste prioriteras. Biblioteket ska fortsatt ha en omfattande mediasamling och den ska synliggöras mer. Det är dock viktigt att samlingen omfattar alla typer av medier och att biblioteket kan möta behoven som finns att läsa på det sätt som är bäst för den enskilde.

Läs- och litteraturfrämjande - Eskilstuna bibliotek har under ett flertal år, genom en särskild insats, Lässsatsningen, bedrivit ett framgångsrikt läsfrämjande arbete för barn i kommunen och som utvecklas kontinuerligt. Läsfrämjande är inte enbart till för barn och unga utan även den vuxna befolkningen med ett särskilt fokus på läsovana.

Samarbete - biblioteken kan genom samarbete bli en än bättre verksamhet och starkare förankrad i hela kommunen. Genom samarbete med utbildningsväsendet, andra förvaltningar, region, näringsliv, civilsamhället når biblioteket fler och bredare i kommunen och ett bättre innehåll kan erbjudas kommunmedborgarna vilket är centralt för bibliotekets verksamhet.

Skolbibliotek

I den nu gällande biblioteksplanen i Eskilstuna finns en aktivitet som säger att ”en övergripande skolbiblioteksplan tas fram för att säkerställa elevers tillgång till skolbiblioteksverksamhet”. I skolbiblioteksutredningen, ”Skolbibliotek för bildning och utbildning” föreslås att ett ökat ansvar för skolbiblioteksverksamheten läggs på skolornas huvudmän och betonar också att särskilda skolbiblioteksplaner ska tas fram. Barn- och utbildningsförvaltningen i Eskilstuna har inriktningen att en skolbiblioteksplan är en prioriterad uppgift.

Uppföljning

Uppföljningsmål

- Biblioteksplanen är ett levande dokument som följs upp löpande och en årlig uppföljning av biblioteksplanen sker i samband med verksamhetsberättelsen.
- En utvärdering av biblioteksplan görs under planens slutår inför en ny biblioteksplan.

Tidplan

Inkomna remissvar 9 maj 2022

Kultur- och fritidsnämnden 14 juni 2022
Kommunstyrelsens augusti 2022
Kommunfullmäktige september 2022

Beslutshandlingar:

Tjänsteskrivelse – Remiss av förslag – Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026
Plan - Remissversion - Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022-2026

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen
Torshälla stads nämnd
Vård- och omsorgsnämnden
Förskolenämnden
Grundskolenämnden
Gymnasienämnden
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2022 - 2026

Tillsammans gör vi Eskilstuna

Fastställt av 2022-

Innehåll

Inledning	4
Metod.....	4
Vision för Eskilstuna år 2030	5
Målbild 2030	5
Eskilstuna kommun	5
Eskilstuna bibliotek	5
Skolbiblioteksverksamheten	6
Biblioteksverksamhetens utmaningar.....	7
Digital förflyttning	7
Biblioteket i kommunen.....	7
Prioriterade grupper	8
Samhällsviktig verksamhet.....	9
Trygghet	9
Utveckling av biblioteksverksamheten i Eskilstuna kommun	11
Bibliotekets användare	11
Utvecklingsområden	12
Bibliotekets demokratiska uppdrag	12
Utvecklingsmål	12
Tillgänglighet.....	13
Utvecklingsmål.....	13
Bibliotekets digitala förflyttning.....	13
Utvecklingsmål	14
Biblioteksrummet.....	14
Utvecklingsmål	15
Läs- och litteraturfrämjande	15
Utvecklingsmål	16
Samarbete	16
Utvecklingsmål	17
Mål	18
Aktivitet.....	18

Uppföljning.....	18
Uppföljningsmål	18
Källförteckning	19

Eskilstuna kommuns biblioteksplan 2022 – 2026

Inledning

Enligt bibliotekslagens § 6 ska det i kommuner finnas folkbibliotek som är ”tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov”.¹ Enligt § 2, ändamålsparagrafen, ”ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”². Biblioteken ska också ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”³.

Bibliotekslagen säger också att kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen kan beskrivas som en plan för visioner, mål och inriktning för biblioteksverksamheten i kommunen. Hur biblioteksplanerna utformats och använts ska även följas upp. För Eskilstunas del innebär det att biblioteksplanen ska behandla Eskilstuna bibliotek och de skolbibliotek där kommunen är huvudman. Även om båda bibliotekstyperna är kommunala så är syftet med biblioteken olika. De olika bibliotekstyperna kan inte ersätta varandra.

Under 2021 lades en statlig skolbiblioteksutredning fram, ”Skolbibliotek för bildning och utbildning”⁴. I den konstateras att det inte finns någon definition av skolbibliotek och följande definition föreslås: *”Utredningen föreslår att skollagen ska definiera att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av digitala och analoga medier som ska präglas av allsidighet och kvalitet och ställas till elevernas och lärarnas förfogande. Beståndets utformning och beskaffenhet har avgörande betydelse för hur skolbiblioteks-verksamheten kan främja elevers läsande och medie- och informationskunnighet”*⁵.

Metod

Planarbetet har bedrivits i projektform med projektledare, projektgrupp med personer från flera delar av kommunen samt med en styrgrupp med chefer från Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen. Som grund ligger en tidigare gjord strukturutredning för biblioteksverksamheten⁶ och erfarenheter från pågående planperiod. Kontakter inom Eskilstuna kommun samt externa kontakter på regional och nationell nivå har tagits. En användarenkät har funnits i stadsbibliotekets lokaler under sommaren 2021 samt på kommunens och bibliotekets webbplatser. Hänvisning till denna har skett via sociala medier. Några skolklasser har berättat hur de ser på biblioteksverksamheten. Workshop har hållits med bibliotekets ledningsgrupp samt med hela personalgruppen. Samråd har hållits

¹ Bibliotekslagen (2013:81)

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Skolbibliotek för bildning och utbildning. (SOU 2021:3)

⁵ Ibid. s. 15.

⁶ KFN/2019:121

med kultur- och fritidsnämnden. Planen har remissbehandlats inom kommunen.

Vision för Eskilstuna år 2030

Eskilstunas vision, beskriver hur det ska vara att leva i Eskilstuna år 2030.

- Vi är modiga, jämställda och har tillit till varandra
- Vi har kunskap, jobb och är attraktiva i en global värld
- Vi tar ansvar för en trygg och hållbar framtid
- Vi upplever, utvecklar och inspirerar.
- Vi gör Eskilstuna - tillsammans.

Målbild 2030

Målbilden säger:

”Året är 2030. I Eskilstuna leder vi vägen till det miljösmarta och jämställda livet i våra trygga, vackra städer, trivsamma samhällen och levande landsbygd. Våra hållbara städer har vuxit, stadsdelarna binds samman av rekreationsområden, mötesplatser och nya bostadsområden. Här utvecklas barnen, här trivs studenterna, här växer näringslivet, här hittar vi balansen mellan arbete och fritid, här är det gott att åldras. Här har vi mod och framtidstro, här gör vi evolution – tillsammans”⁷.

Eskilstuna kommun

År 2020 hade Eskilstuna kommun 106 975 invånare, en ökning med 2,2 % jämfört med 2017. Cirka 65 % av kommunens invånare är bosatta i centrala Eskilstuna. Befolkningstätheten är 97 invånare per kvadratkilometer och medelåldern 41 år (samma som riksnivå). Andel högutbildade i Eskilstuna är 21,9 % (Riket 28,9 %). Andelen utrikesfödda är cirka 36 % (Riket 33 %). Andelen arbetslösa är 14,3 % (Riket 8,5 %), vilket är den fjärde högsta i landet⁸. De strategiska målen för 2020-2023 i Eskilstuna är:

- Fler i jobb
- Höjd utbildningsnivå
- Attraktiv stad och landsbygd
- Tryggt och självständigt
- Miljö- och klimatsmart

Eskilstuna bibliotek

Eskilstuna bibliotek består av stadsbiblioteket i centrala Eskilstuna, Torshälla bibliotek, Fröslunda, Skiftinge och Årby bibliotek placerade i stadsdelarnas mötesplatser samt Alberga bibliotek som är ett kombinerat folk- och skolbibliotek och Kjula bibliotek i nära anslutning till mötesplatsen för seniorer. Dessutom finns en helt ny biblioteksbus och ett digitalt bibliotek. Eskilstuna bibliotek hade 2019 en miljon besökare varav 40 % besökte det digitala biblioteket. Det som mest visar på bredden i bibliotekets verksamhet är den omfattande programverksamheten som år 2019 omfattade drygt 2100 program och aktiviteter, varav 60

⁷ <https://www.eskilstuna.se/kommun-och-politik/mal-och-resultat/vision-eskilstuna-2030> (Hämtad 2021-08-27)

⁸ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Eskilstuna> (Hämtad 2021-08-27)

% var för barn och unga. Inriktningen är teater, sångstunder, skrivarkurser, musikarrangemang, föreläsningar, debatter, filmer, IT-kurser, bokcirklar, pyssel, sagostunder och språkkurser med mera. Med programverksamhet vill biblioteket nå fler, öka läsningen och bidra till ökat lärande.

Skolbiblioteksverksamheten

Biblioteksverksamhet finns främst vid de kommunala gymnasierna.

Rekarnegymnasiet, Rinmangymnasiet, S:t Eskils gymnasium och Zetterbergsgymnasiet har bibliotek med fackutbildade bibliotekarier. Grundskolan har en låg andel fackutbildade skolbibliotekarier. Vid vuxenutbildningen finns idag ingen biblioteksverksamhet.

På friskolorna i kommunen finns bibliotek bemannad av bibliotekarie vid Internationella Engelska skolan. Vid Grillska gymnasiet arbetar en lärare i biblioteket.

REMISSVERSION

Biblioteksverksamhetens utmaningar

Folkbiblioteket har under 2000-talet fått många nya uppdrag. Det har skett lagstiftningsvägen men även genom att biblioteket har varit lyhört för de behov som användarna har av samhällstjänster av olika slag. Det är en utveckling som oftast har hanterats inom befintliga ekonomiska ramar. Det skapar nya utmaningar som folkbiblioteken behöver förhålla sig till. Nedan förtecknas fem sådana som är aktuella för de flesta av landets folkbibliotek.

Digital förflyttning

Bibliotekens verksamhet står inför en fortsatt teknisk utveckling och utbyggnaden av det digitala biblioteket är en grund för framtidens bibliotek. Vissa menar att idag när digitaliseringen är så utbredd i samhället så har biblioteken spelat ut sin roll, medan andra hävdar att biblioteket aldrig har varit så aktuellt som idag. Så diametralt olika åsikter visar i sig den utmaning som framför allt folkbiblioteken står inför. En balansakt med trygga fötter i bibliotekets basverksamhet men med en utveckling i takt med tiden. Det gäller fortsatt att ge tillgång till tryckta böcker, eftersom det ges ut cirka 12 000 böcker⁹ om året i Sverige, samtidigt som utbudet av elektroniska medier och tjänster ökar. Andelen som läser någon tryckt bok om året är fortfarande hög och utgör drygt 80 procent. Däremot ökar andelen som lyssnar på böcker och når idag 36 procent (En ökning med 12 procent på ett decennium)¹⁰.

Allt fler av bibliotekets användare förflyttar sitt läsande till elektroniska plattformar samtidigt som många andra har svårt att hänga med i den snabba digitala utvecklingen. Biblioteken måste därför framöver befinna sig i både en analog och digital värld. När användningen av bibliotekets elektroniska medier ökar så stiger kostnaderna för biblioteken dramatiskt. Många kommunbibliotek väljer då att sätta tak för användningen av e-medier vilket klart försämrar bibliotekets service. Denna utveckling är en utmaning för hela biblioteksväsendet och kommunbiblioteket måste ha en plan för att på sikt prioritera bland olika medietyper. Oavsett format så är bibliotekets uppgift att ge stöd i urval och att aktivt arbeta med att presentera djup och bredd, samtid och dåtid.

Biblioteket har i uppgift att stödja och öka den digitala kompetensen hos många av sina användare. "Nästan alla i Sverige använder internet, men många behöver hjälp för att använda digitala tjänster. De som står utanför är oftare äldre, lever på landsbygden och tillhör hushåll med låga inkomster"¹¹. Rapporten "Svenskarna och internet" beräknar också att det rör 6% av befolkningen. Därför krävs både samarbete med andra intressenter samt att kontinuerligt förbättra medie- och informationskunnigheten (MIK) bland personalen. Den här verksamheten ökar dramatiskt i och med e-tjänsternas utbyggnad. Även de som har tillgång till tekniken kan ha svårt att navigera. Kompetensen att vägleda behövs – men behöver utvecklas.

Biblioteket i kommunen

---

⁹ Nationalbibliografin i siffror 2020. Kungliga biblioteket, 2021, s. 8

¹⁰ <https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2021/06/Kulturvanor-2020.pdf> (Hämtad 210929)

¹¹ <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/digitalt-utanforskap-2020/internetutveckling-och-uppkoppling/> (Hämtad 211108)

Om Eskilstuna bibliotek ska fortsätta att vara lika relevant som idag krävs att hänsyn tas till Eskilstunabornas olika bakgrund och behov. Det är viktigt att samspela med övriga delar av kommunorganisationen men också med civilsamhället och enskilda föreningar.

Biblioteket ska vara med som en naturlig del i kommunens planering, i bland annat utvecklingsplaner, av nya eller omstrukturerade områden. Det ökar bibliotekets möjlighet att vara en relevant del i kommunen utveckling. Kommunens översiktsplan från 2021 lyfter fram bibliotekets betydelse i hela kommunen för att främja inkludering och livslångt lärande.

”Bibliotekets potential som mötesplats för en stadsdel, ort eller bygd tas tillvara genom en central lokalisering, tillsammans med andra lokala funktioner”¹².

Prioriterade grupper

Sveriges bibliotekslag är tydlig med folkbibliotekens roll för alla, men den pekar också ut särskilda inriktningar och målgrupper som ska prioriteras. Biblioteken ska enligt bibliotekslagen ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.

Eskilstuna kommun har en tydlig riktning i sina styrdokument för att nå särskilt utsatta grupper och områden. I vision och målbilder satsas på att minska arbetslöshet och segregation, öka utbildningsnivå och skapa ett tryggt samhälle. I detta arbete spelar biblioteken en viktig roll och kan genom sin personal, verksamhet och lokaler med generöst öppethållande göra skillnad och nå prioriterade grupper. Eskilstunabor med någon form av funktionsnedsättning kan få stöd och hjälp av Eskilstuna kommun, så att det går att leva ett liv så självständigt som möjligt¹³. Det är viktigt att Eskilstuna bibliotek är en del i detta stöd och gör satsningar för att förbättra möjligheterna för funktionsnedsatta att ta del av biblioteksverksamheten.

Nationellt görs stora satsningar för att förbättra biblioteksservicen vad gäller de nationella minoritetsspråken. Det gäller både digitala tjänster och de resursbibliotek för samtliga nationella minoritetsspråk, samiska, meänkieli, romska, jiddisch och finska som skapas och blir en kraftig resurs för hela landet.

Det talas redan idag många språk i kommunen och det ökande antalet personer med annat modersmål än svenska ställer förändrade krav på bibliotekens utbud och medieförsörjning. I Eskilstuna är situationen sådan att cirka 36 % av befolkningen har en annan språklig bakgrund än den svenska och det behöver avspeglas i bibliotekets medier och tjänster. Det är också så att antalet elever med kort eller ingen skolbakgrund ökar inom SFI i Eskilstuna. Till exempel ökar grupperna med analfabeter. Många elever klarar inte sina kurser trots anpassningar, förlängd studietid samt stöd i olika former. Detta gäller även andra utbildningar inom KOMVUX. Även tillgången till material på lätt svenska som underlättar integration behöver öka?

Bibliotekslagen säger att bibliotek ska finnas till för alla, men det måste trots det göras prioriteringar. För att kunna ha fokus på de prioriterade grupperna samtidigt som alla medborgarna får en god biblioteksservice krävs en kraftsamling på digital och uppsökande

¹² <https://oversiktsplan.eskilstuna.se/> (Hämtad 211111)

¹³ <https://www.eskilstuna.se/landningssidor/for-dig-med-funktionsnedsattning>

verksamhet, ökad tillgänglighet samt självservice. Digitala tjänster möjliggör god tillgång för dem som klarar sig själv. Myndigheten för kulturanalys konstaterar att de flesta kulturaktiviteter var vanligare bland personer med hög utbildning jämfört med personer med lägre utbildningsnivå¹⁴. Huddinge kommun genomförde en större strukturutredning för att visa på faktorer som påverkar tillgången till folkbibliotek i Huddinge kommun.

Utredningen visar bland annat att:

- Socioekonomiska faktorer är avgörande för hur benägen man är att använda folkbibliotekens tjänster. Socioekonomiskt svagare grupper använder dem generellt i lägre utsträckning. Skillnaderna i användning är större för de digitala tjänsterna än för tjänsterna på de fysiska biblioteken.
- De boende i socioekonomiskt svagare delar av kommunen är generellt mindre benägna att resa och/eller röra sig för att använda folkbiblioteket¹⁵.

Samhällsviktig verksamhet

Pandemin har tydliggjort att biblioteken har en viktig roll att spela i olika former av kriser. Den har också visat att kommuners beredskap och vilja skiljer sig starkt åt. Det har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, tagit fasta på i den Handbok för kommunal krisberedskap som är under utgivning. ”Hur biblioteken ska användas och vad de ska bedriva för verksamhet vid samhällsstörningar och extraordinära händelser kan bestämmas i kommunernas biblioteksplaner¹⁶”. MSB hänvisar till en rapport som är framtagen av Svensk biblioteksforening om hur covid-19-pandemin påverkat biblioteksväsendet. Den pekar på att kommunerna gjort olika i fråga om bibliotekens verksamhet under denna tid. Bland annat gäller det öppethållandet och service direkt till hemmen. Vissa kommuner har bedömt folkbiblioteken som samhällsviktig verksamhet. Biblioteken blir en socioekonomiskt utjämnande faktor och till viss del ett slags medborgarkontor eftersom få myndigheter idag erbjuder sådant stöd själva. I vissa kommuner används biblioteken även som en sorts informationspunkt för att sprida information om krisberedskap och totalförsvaret. Biblioteken kan således ha andra samhällsfunktioner idag än de traditionellt har haft. Att varje kommun funderar över folkbibliotekens roll i den egna krisorganisationen är bra¹⁷.

Trygghet

I flera sammanhang diskuteras att stök och bråk har ökat vid de svenska folkbiblioteken. Biblioteket speglar samhället så om det är stökigt i ett område så märks det i regel också på biblioteket. Lösningarna är olika och sträcker sig från vaktbolag, volontärer, fler yrkesgrupper och ett minskat öppethållande. Kommunens arbete med trygghetsfrågor är viktiga och naturligtvis även en utmaning för Eskilstuna bibliotek. Ett fortsatt arbete med bibliotekens miljö både för användare och personal måste prioriteras. Flerspråkig personal ger trygghet

¹⁴ <https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2021/06/Kulturvanor-2020.pdf> s. 6.

¹⁵ Johnson Jones, Nick, 2016

¹⁶ <https://www.msb.se/sv/publikationer/handbok-i-kommunal-krisberedskap--2.-kommunala-verksamheter-kultur-fritid-och-evenemang/> (Hämtad 2021-08-31)

¹⁷ Ibid.

och mod att besöka biblioteket. Biblioteket behöver långsiktigt arbeta med kompetens, bemötande och rutiner för att stärka tryggheten.

REMISSVERSION

Utveckling av biblioteksverksamheten i Eskilstuna kommun

Eskilstuna bibliotek har utvecklats starkt under de senaste fem åren i takt med nya och förändrade behov i kommunen. Bibliotekets verksamhet är en viktig del i kommunens satsning för att bli en attraktivare kulturstad, bland annat som en del i det planerade kongress- och kulturhuset. En fortsatt utveckling kräver investeringar, omprioriteringar och politiska beslut för att ta nästa steg mot ökad tillgänglighet och likvärdig service. Nedan presenteras ett antal utvecklingsområden som är nödvändiga under planperioden utifrån de utmaningar biblioteksverksamheten står inför samt de förbättrings- och utvecklingsbehov som biblioteket har.

Bibliotekets användare

I Eskilstuna är biblioteken viktiga. Det är den enskilt största kulturinstitutionen men är också en del av flera verksamheter i kommunen och vänder sig utan särskilda krav till alla. I kommunen behövs biblioteken för att nå alla invånare med information, kunskap och för att ge en generell medborgarbildning. Där medborgarbildning innefattar de kunskaper, förmågor, attityder och erfarenheter som vi behöver för att vara aktiva, informerade deltagare i ett samhälleligt och demokratiskt liv. Det är en livslång process och den behöver inte vara avsiktlig.¹⁸ Det informella lärandet är kännetecknande för folkbiblioteket.

Biblioteket är till för alla utan att man behöver ha ett medlemskort. Spännvidden mellan bibliotekets användare är stor och kräver insatser i bibliotekets verksamhet. Biblioteket ska främja bildning, läsning, samhällsdeltagande och kultur.

Även om biblioteken är till för alla så säger uppdraget genom bibliotekslagen att personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer med annat modersmål än svenska samt barn och unga ska prioriteras. Det är viktigt att all verksamhet inkluderar dessa målgrupper. Sedan 1 januari 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, svensk lag. Eskilstuna bibliotek har påbörjat implementering av denna.

---

¹⁸ Sandahl Johan, 2015

Utvecklingsområden

Bibliotekets demokratiska uppdrag

”Bibliotekens betydelse för det demokratiska samtalet, för medborgarnas möjligheter att bygga sina uppfattningar på kunskap framstår i klart ljus. Biblioteken är en balanserande kraft i samhället för att de demokratiska institutionerna ska fungera”¹⁹. Bibliotekets uppgift är att erbjuda en bredd i utbudet, som möjliggör för användaren att fritt bilda sig en åsikt. ”Det är ingen tillfällighet att det finns kopplingar mellan grundlagsformuleringarna, bibliotekslagen och instruktionerna till forskningsbibliotek och folkbibliotek. Bibliotekens uppgift är att vara en viktig del i demokratins funktion och försvaret för grundläggande värden och rättigheter”²⁰. Demokratin främjas och fördjupas när vi får ökad kunskap och goda möjligheter till fritt åsiktsutbyte och diskussioner om gemensamma angelägenheter. Biblioteket ska ge utrymme för ett offentligt samtal om aktuella och relevanta frågor. Det är naturligt att biblioteket fortsätter att ge sina användare samhällsservice men det ska ske i samspel med andra aktörer och vara kompletterande i förhållande till kommunens övriga samhällsservice. Här är personalens speciella kompetens en grund för möjligheten att vara en guide till övrig samhällstjänst. Det är viktigt att denna service utvecklas kopplat till samhällets förändringar och kommunens inriktning.

Eskilstuna bör lyfta fram biblioteket som en samhällsviktig verksamhet. Bibliotekets framträdande roll under pandemin har fått flera kommuner att klassa biblioteket som samhällsviktigt²¹. MSB, definierar samhällsviktig verksamhet som: ”Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.”²² I samband med detta gäller att ha en beredskap för klimatförändringar och därmed en plan för en klimatanpassad verksamheten.

Utvecklingsmål

- Eskilstuna bibliotek verkar i sitt uppdrag för fri åsiktsbildning och fri tillgång till information och bidrar till ett fritt meningsutbyte.
- Eskilstuna bibliotek tillgängliggör tillsammans med övriga kommunala verksamheter medborgarservice som leder till medborgarbildning och gör det möjligt att sköta vardagsärenden och kunna verka i samhället.
- Stärka folkbibliotekets roll som en demokratifrämjande mötesplats.
- Eskilstuna bibliotek är en samhällsviktig verksamhet
- Eskilstuna bibliotek utvecklar under planperioden sin roll i kommunens krisberedskap.
- Eskilstuna bibliotek har implementerat barnkonventionen och barn och unga är medskapande i utvecklingen av biblioteksverksamheten.

---

¹⁹ Fichtelius, Erik, Enarson, Eva, Hansson, Krister, Klein, Jesper & Persson, Christina (red.), Den femte statsmakten: bibliotekens roll för demokrati, utbildning, tillgänglighet och digitalisering, Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi, 2017, s. 12

²⁰ Ibid., s. 17

²¹ Gemmel, Lisa, Folkbiblioteken och pandemin, Svensk biblioteksförning, 2021

²² <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/samhällets-funktionalitet/vad-ar-samhallsviktig-verksamhet/> (Hämtad 2021-08-31)

Aktivitet

- Kommunen klassar Eskilstuna biblioteksverksamhet som samhällsviktig	Klart 2026
- Eskilstuna bibliotek utarbetar en krisberedningsplan för verksamheten.	Klart 2026
- Eskilstuna bibliotek implementerar barnkonventionen	Pågående
- Eskilstuna bibliotek bjuder in aktörer i samhället att visa sin verksamhet	Pågående

Tillgänglighet

En strävan finns alltid att öka tillgängligheten genom ökade öppettider på biblioteken. Det sker bland annat genom meröppet, vilket gör att bibliotekslokalen används utan personal. Det görs genom att öppna nya eller flytta och upprusta lokala bibliotek enligt förslag i en genomförd strukturutredning. Dessutom genom att använda kommunens nya biblioteksbusser på ett flexibelt sätt, utveckla det uppsökande biblioteksarbetet och i större utsträckning använda bibliotekets digitala bibliotek och andra digitala kanaler.

Men det gäller också att det öppna biblioteket kan användas av alla som har behov av det. Både det fysiska och det digitala biblioteket ska vara enkelt och lätt att använda oavsett ålder, funktionsnedsättning och modersmål. För att åstadkomma detta så är personalens kompetens att vägleda av största vikt.

Utvecklingsmål

- Eskilstunaborna har tillgång till biblioteksservice i bibliotekslokaler över hela kommunen med ett generöst öppethållande, kompletterat med en flexibel biblioteksbussservice
- Eskilstuna bibliotek är en del i Eskilstunas mål att bygga samman kommunen.
- Biblioteken bidrar till Eskilstunas utveckling och är en naturlig del i översiktsplan och i kommunens utvecklingsplaner.
- Eskilstuna bibliotek bedriver en mångsidig uppsökande verksamhet och ger möjlighet till hemleverans av medier.
- Eskilstunas digitala bibliotek är användarvänligt och alltid öppet.

Aktivitet

- Samtliga bibliotek har meröppet	Klart 2026
- Biblioteken i Eskilstuna är öppna minst 30 timmar med personal. De minsta landsbygdbiblioteken är öppna minst 10 timmar med personal.	Klart 2026
- Förslag till biblioteksverksamhet i Tuna Park presenteras för Kultur- och fritidsnämnden	Klart 2026
- Eskilstuna bibliotek samarbetar med Stadsbyggnadsförvaltningen för att biblioteksverksamheten ska finnas i kommunens utvecklingsplaner.	Pågående

Bibliotekets digitala förflyttning

Eskilstuna bibliotek har liksom de flesta kommuner deltagit i det landsomfattande projektet "Digitalt först- med användaren i fokus". Regeringen gav Kungliga biblioteket att tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna genomföra ett digitalt kompetenslyft. Satsningen innebar att samordna en utbildning av landets folkbibliotekarier för en digital

kunskapshöjning²³. Den snabba utvecklingen gör att den digitala kunskapshöjningen genom utbildningsinsatser är pågående. I den ingår även en fortgående medieförflyttning från analogt till digitalt.

Utvecklingsmål

- Eskilstuna biblioteks digitala förflyttning fortsätter och ger en ökad likvärdighet till litteratur och information.
- Eskilstuna bibliotek utvecklar och säkrar en hög kompetens inom medie- och informationskunnighet
- Ett digidelcenter tar hand om MIK-frågor (Medie- och informationskunnighet) och ökar Eskilstunabornas digitala kompetens.

Aktivitet

- Ett digidelcenter öppnar i Stadsbibliotekets lokaler	Klart 2023
- Eskilstuna bibliotek erbjuder utbildning inom MIK-området utifrån kommuninvånarnas behov och önskemål.	Pågående
- Eskilstuna bibliotek erbjuder ett stort utbud av kvalitativa digitala tjänster via sina kanaler.	Klart 2022
- Eskilstuna bibliotek upphandlar ett nytt bibliotekssystem	Klart 2023
- Eskilstuna bibliotek tar fram en medieplan som är vägledande för inköp och medieförsörjning och för förflyttningen från analoga till digitala medier.	Klart 2023

Biblioteksrummet

Miljön i biblioteket är naturligtvis viktig och användarna har olika åsikter. Lugna utrymmen i biblioteksrummet efterfrågas. Samtidigt ska biblioteket ge utrymme för det offentliga samtalet. Många bibliotek börjar tydligare jobba med olika zoner, för att skapa plats för alla de behov som biblioteket ska fylla. Det ska vara lätt att hitta i biblioteket och personalen behövs för trygghet och vägledning och en förutsättning för det är att samtidigt utveckla meröppet och digitala tjänster för dem som klarar sig själva. En trygg biblioteksmiljö både för användare och personal måste prioriteras. Flerspråkig personal ger trygghet och mod att besöka biblioteket.

I vår enkät inför biblioteksplanarbetet handlade de flesta svar om synpunkter om medier. Biblioteket ska fortsatt ha en omfattande mediasamling och den ska synliggöras mer. Det är dock viktigt att samlingen omfattar alla typer av medier och att biblioteket kan möta behoven som finns att läsa på det sätt som är bäst för den enskilde. På det viset kan nya användare nås och en ökad användning erhållas. Det är den professionella bibliotekspersonalen som garanterar det allsidiga och kvalitativa urvalet inte sällan i dialog med användarna.

Eskilstuna bibliotek har under åren före pandemin kraftigt ökat utbudet av arrangemang och det gäller allra mest det som vänder sig till barn och unga. Under pandemin utvecklades dessutom olika former av digital programverksamhet. Det gör att det nu finns en god grund

²³ <https://www.kb.se/download/18.2705879d169b8ba882a62d6/1573651682197/1.1.5-2017-1025-1-Regeringsbeslut-uppdrag-digitalt-kompetenslyft.pdf> (Hämtad 210922)

för ett brett utbud som ger många upplevelser för användarna. Här kommer även olika samarbetspartners in som ytterligare förädlar utbudet. Eskilstuna bibliotek ökar också delaktigheten i programverksamheten för bibliotekets användare. Användarna ska i större utsträckning vara medskapande.

Utvecklingsmål

- Eskilstuna bibliotek utvecklar läs- och skaparmiljöer för barn och unga – tillsammans med barn och unga.
- Biblioteken är en tillgänglig mötesplats för alla som bor och vistas i Eskilstuna
- Eskilstuna bibliotek balanserar fysiska och digitala tjänster för att erbjuda relevanta och intressanta aktiviteter med koppling till bibliotekets uppdrag.

Aktivitet

- Eskilstuna bibliotek zonindelar bibliotekslokalerna	Klart 2023
- Eskilstuna bibliotek öppnar i Stadsbiblioteket ett gemensamt rum med aktiviteter utifrån invånarnas behov.	Klart 2023
- Eskilstuna bibliotek ska öka andelen flerspråkig personal	Pågående
- Information från Eskilstuna bibliotek ges ut på lätt svenska och på flera olika språk.	Pågående

Läs- och litteraturfrämjande

”Att ha tillgång till litteratur och läsning utifrån sina egna behov är en mänsklig rättighet och en förutsättning för att vara aktiv, må bra och känna sig delaktig. Biblioteken har en lång tradition av att bedriva läsfrämjande verksamhet och de är en viktig mötesplats för berättelser, författare och läsare”²⁴.

Eskilstuna bibliotek har under ett flertal år, genom en särskild insats, Lässsatsningen, bedrivit ett framgångsrikt läsfrämjande arbete för barn i kommunen och som utvecklas kontinuerligt. Lässsatsningen inom Eskilstuna bibliotek ”arbetar för att öka barns lust att läsa. Målet är att de ska utveckla goda läsvanor i tidig ålder. Lässsatsningen stimulerar, uppmuntrar och stärker barn till läsning. Det handlar om att skapa bra förutsättningar för barnen och på så sätt bidra till en höjd utbildningsnivå. Det långsiktiga målet är att barnet ser sig själv som en läsande person, med tilltro till sin egen förmåga”²⁵.

Eskilstuna bibliotek har ett uppdrag att erbjuda ett brett utbud av läs- och litteraturfrämjande aktiviteter för alla åldrar. Läsfrämjande är inte enbart till för barn och unga utan även den vuxna befolkningen med ett särskilt fokus på läsovana. Personalens litteraturförmedling har betydelse för läsandet generellt. Men också för att synliggöra biblioteket i samhället.

Det gäller inte enbart att låna ut utan även att inspirera till läsande, skrivande och skapande. Det sker genom biblioteksrummet, medierna och kompetensen som på olika sätt möter invånarnas behov och förväntningar.

²⁴ Kulturplan Sörmland 2019 – 2022, s. 59.

²⁵ <https://bibliotek.eskilstuna.se/web/arena/eskilstuna-kommuns-l%C3%A4ssatsning> (Hämtad 210917)

Utvecklingsmål

- Biblioteken stärker barnens läsande och kunskapssökande genom ett attraktivt medie- och programutbud, ett uppsökande arbetssätt och med ett tydligt barnrättsperspektiv.
- Kommunens lässatsning stärker barns läs- och skrivlust och bidrar till språkutveckling och personlig utveckling.
- Biblioteken erbjuder ett aktuellt medieutbud som präglas av allsidighet och kvalitet.
- Eskilstuna bibliotek arbetar aktivt med sina medier för att öka användarnas möjlighet att ta del av ett brett utbud.
- Biblioteket underlättar för människor att ta del av bibliotekets utbud av tjänster och aktiviteter oavsett fysiska och psykiska förutsättningar
- Eskilstuna bibliotek erbjuder utifrån kommuninvånarnas behov litteratur och information på de nationella minoritetsspråken
- Språk- och läsfrämjande aktiviteter erbjuds utifrån behov hos dem som inte har svenska som modersmål för en ökad integration.

Aktivitet

- Eskilstuna bibliotek förvärvar medier som motsvarar andelen språk i kommunen	Pågående
- Eskilstuna bibliotek arrangerar program och aktiviteter som till exempel möten och cirklar med möjlighet till litterära samtal.	Pågående
- Språk- och läsfrämjande aktiviteter utformas för personer med annat modersmål än svenska, både i egen regi och i samarbete med externa aktörer.	Pågående
- Lässatsningen ökar sina aktiviteter för barn med läsnedsättning.	Pågående
- Eskilstuna bibliotek utökar sina aktiviteter utifrån barn och ungas önskemål.	Klart 2026

Samarbete

Biblioteken kan genom samarbete bli en än bättre verksamhet och starkare förankrad i hela kommunen. Genom samarbete med utbildningsväsendet, andra förvaltningar, region, näringsliv, civilsamhället når biblioteket fler och bredare i kommunen och ett bättre innehåll kan erbjudas kommunmedborgarna vilket är centralt för bibliotekets verksamhet.

Samarbetet mellan förvaltningarna måste fördjupas och stärkas. Med den höga arbetslösheten och låga utbildningsnivån så är det särskilt viktigt med ett samarbete mellan vuxenutbildningen och Eskilstuna bibliotek. En särskild ambition finns att höja utbildningsnivån i kommunen och lässatsningen bidrar med ett brett samarbete inom utbildnings- och fritidssektorn. Att Mälardalens högskola blivit universitet är en strategisk satsning för regionen men det ökar också möjligheterna till höjd utbildningsnivå för kommunen Eskilstuna. I denna kommunala vilja framstår det som naturligt med samarbete mellan Eskilstuna bibliotek och universitet. Ett väl fungerande samarbete mellan olika typer av bibliotek och andra verksamheter förutsätter en gemensam syn om bibliotekens olika roller och uppdrag. Biblioteken ska komplettera varandras insatser för att kunna erbjuda alla invånare bibliotekstjänster av hög kvalitet genom livet.

”Biblioteken är en stark och kreativ kraft för demokrati och flerspråkighet i hela landet. Uppdraget för folkbiblioteken i alla kommuner, är att stärka den sociala sammanhållningen både på landsbygden och i städerna, och bidra till att bygga starka och hållbara samhällen.

Bibliotekens samarbete ger alla människor tillgång till information och möjliggör lärande genom hela livet. Verksamheterna bidrar också på flera sätt i arbetet med att nå de 17 globala målen för hållbar utveckling som FN antagit genom Agenda 2030²⁶.

Utvecklingsmål

- Eskilstuna bibliotek samarbetar med övriga av kommunens verksamhetsdelar samt civilsamhället och stärker därmed bibliotekets roll i kommunen.
- Eskilstuna bibliotek deltar aktivt i det regionala samarbetet i regionens regi som innebär en gemensam struktur och ett gemensamt digitalt utvecklingsarbete
- Alla Eskilstunas förskolor erbjuds att bli läscertifierade
- Eskilstunas skolor har en egen biblioteksverksamhet som beskrivs i en skolbiblioteksplan. Eskilstuna bibliotek samarbetar genom skrivna överenskommelser med skolor där särskilda behov föreligger.
- Eskilstuna bibliotek och kommunens vuxenutbildning inleder ett samarbete som fastställs genom en överenskommelse mellan.
- Eskilstuna bibliotek och Mälardalens universitetsbibliotek upparbetar ett samarbete som fastställs genom avtal.

Aktivitet:

- Eskilstuna bibliotek erbjuder i samarbete med Vuxenutbildningen information till personer med annat modersmål än svenska.	Pågående
- Eskilstuna bibliotek samarbetar genom lässatsningen med kommunens förskolor i läscertifiering.	Klart 2026
- Eskilstuna bibliotek samarbetar med andra aktörer för att nå personer med funktionsnedsättningar	Pågående
- Nätverk utvecklas med grundskolans och gymnasiets bibliotekarier/biblioteksansvariga tillsammans med Lässatsningen och Barn och unga på Stadsbiblioteket.	Klart 2022
- Eskilstuna bibliotek och Mälardalens universitetsbibliotek påbörjar ett samarbete kring en gemensam kompetensutveckling till exempel kring bemötandefrågor	Pågående

---

²⁶ Kulturplan Sörmland 2019 – 2022, s. 56

Skolbibliotek

I biblioteksplanen 2017-2021 för Eskilstuna finns en aktivitet som säger att "en övergripande skolbiblioteksplan tas fram för att säkerställa elevers tillgång till skolbiblioteksverksamhet"²⁷. I den tidigare nämnda skolbiblioteksutredningen, "Skolbibliotek för bildning och utbildning"²⁸ föreslås att ett ökat ansvar för skolbiblioteksverksamheten läggs på skolornas huvudmän och betonar också att särskilda skolbiblioteksplaner ska tas fram. Barn- och utbildningsförvaltningen i Eskilstuna har inriktningen att en skolbiblioteksplan är en prioriterad uppgift.

Alla elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska enligt skollagen ha tillgång till skolbibliotek.²⁹ Det ska bidra till att öka elevers måluppfyllelse. Skolbiblioteken ska vara en del av skolans pedagogiska verksamhet och fungera som ett stöd i undervisningen. Skolbiblioteken ska vara centrala i skolan både för att främja elevers läsande och för medie- och informationskunnighet. Skolbiblioteket ska ge alla elever lika tillgång till litteratur. Elever med särskilda behov ska få tillgång till medier anpassade utifrån deras behov. För att utvecklas som läsare erbjuds eleverna text i olika format samt på olika språk.

Mål

- Inom ramen för skolornas systematiska kvalitetsarbete ska det framgå hur skolbiblioteken bidrar till att öka elevers måluppfyllelse.

Aktivitet

- En övergripande skolbiblioteksplan tas fram, av Barn- och utbildningsförvaltningen, för att säkerställa alla elevers tillgång till skolbiblioteksverksamhet Klart 2026

Uppföljning

Kungliga biblioteket ska enligt bibliotekslagens §18 "tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används"³⁰. Det kräver att planen formuleras så att det går att följa upp. I Eskilstuna sker uppföljningen i den årliga verksamhetsberättelsen samt med en mer omfattande utvärdering vid planperiodens slut.

Uppföljningsmål

- Biblioteksplanen är ett levande dokument som följs upp löpande och en årlig uppföljning av biblioteksplanen sker i samband med verksamhetsberättelsen.
- En utvärdering av biblioteksplan görs under planens slutår inför en ny biblioteksplan.

---

²⁷ Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2017–2021, s. 8.

²⁸ Skolbibliotek för bildning och utbildning. (SOU 2021:3)

²⁹ Skollagen (2010:800), 2 kap. 36 §

³⁰ Bibliotekslagen (2013:81), 18 §

Aktivitet

- Biblioteksplanen följs upp årligen Pågående
- Biblioteksplanen utvärderas Klart 2026

Källförteckning

Bibliotekslagen (2013:801). Stockholm: Kulturdepartementet.

Ekonomifakta. *Regional statistik. Din kommun i siffror.*

<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Eskilstuna>
(Hämtad 20210827)

Eskilstuna bibliotek, *Lässatsningen.*

<https://bibliotek.eskilstuna.se/web/arena/eskilstuna-kommuns-l%C3%A4ssatsning> (Hämtad 210917)

Eskilstuna kommun. (2017). *Biblioteksplan för Eskilstuna kommun 2017–2021: Med biblioteket växer individen.* Eskilstuna.

Eskilstuna kommun. *Vision för Eskilstuna år 2030.*

<https://www.eskilstuna.se/kommun-och-politik/mal-och-resultat/vision-eskilstuna-2030>
(Hämtad 210827)

Eskilstuna kommun. (2021). *Översiktsplan*

<https://oversiktsplan.eskilstuna.se/> (Hämtad 211111)

Fichtelius, Erik, Enarson, Eva, Hansson, Krister, Klein, Jesper & Persson, Christina (red.).

(2017). *Den femte statsmakten: bibliotekens roll för demokrati, utbildning, tillgänglighet och digitalisering,* Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi.

Gemmel, Lisa. (2021) *Folkbiblioteken och pandemin,* Stockholm: Svensk biblioteksförning.

Internetstiftelsen. (2020). *Svenskarna och internet: digitalt utanförskap 2020.*

<https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/digitalt-utanforskap-2020/internetutveckling-och-uppkoppling/> (Hämtad 211108)

Johnson Jones, Nick. (2016). *Strukturutredningen – en sammanfattning.* Huddinge:

Biblioteken i Huddinge.

Kungliga biblioteket. (2021). *Nationalbibliografen i siffror 2020.* Stockholm: Kungliga biblioteket.

Kulturdepartementet. (2017). *Uppdrag till Kungliga biblioteket om digitalt kompetenslyft.*

<https://bibliotek.eskilstuna.se/web/arena/eskilstuna-kommuns-l%C3%A4ssatsning> (Hämtad 210917)

Myndigheten för kulturanalys. (2021). *Kulturvanor i Sverige 2020*. (Kulturfakta 2021:2). Göteborg: Myndigheten för kulturanalys.
<https://kulturanalys.se/wp-content/uploads/2021/06/Kulturvanor-2020.pdf> (Hämtad 211111)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (2021) *Handbok för kommunal beredskap*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
<https://www.msb.se/sv/publikationer/handbok-i-kommunal-krisberedskap--2.-kommunala-verksamheter-kultur-fritid-och-evenemang/> (Hämtad 210831)

Region Sörmland. 2019. *Kulturplan för Sörmland 2019 – 2022*. Eskilstuna: Region Sörmland.

Sandahl Johan. 2015. *Medborgarbildning i gymnasiet*. Diss., Stockholms universitet.

Skollagen (2010:800)

SOU 2021:3. Skolbibliotek för bildning och utbildning. *Delbetänkande av utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

REMISSVERSION